

LIETUVOS RESPUBLIKOS SPECIALIŲJŲ TYRIMŲ TARNYBA

Lietuvos Respublikos Seimo
Energetikos ir darnios plėtros
komisijai
E. pristatymo informacinė sistema

Lietuvos Respublikos energetikos
ministerijai
E. pristatymo informacinė sistema

ANTI KORUPCINIO VERTINIMO IŠVADA DĖL ŠILUMOS ŪKIO ĮSTATYMO PROJEKTO NR. XIII P-3021

2019 m. vasario 13 d. Nr. 4-01-1443

Vadovaudamiesi Lietuvos Respublikos korupcijos prevencijos įstatymo Nr. IX-904 8 straipsnio 2 dalies nuostatomis, atlikome Lietuvos Respublikos šilumos ūkio įstatymo 2 ir 3 straipsnių pakeitimo įstatymo projekto Nr. XIII P-3021 (toliau – Projektas) antikorupcinį vertinimą.

Vertinimo metu nustatyta, kad Šilumos ūkio įstatymo 3 straipsnio 2 dalyje nustatyta, kad šilumos gamyba grindžiama šilumos gamintojų konkurencija, o konkurenciją tarp šilumos gamintojų reglamentuoja 10 ir 10¹ straipsniai, kuriose nustatytos konkurencijos šilumos gamyboje sąlygos ir principai. Šių nuostatų veikimą įgyvendina 2018 m. vasario 28 d. Valstybinės kainų ir energetikos kontrolės (toliau – VKEKK) nutarimu Nr. O3E-54 patvirtintas „Šilumos gamybos ir (ar) supirkimo tvarkos ir sąlygų aprašas“¹ (toliau – Aprašas), kuriuo vadovaujantis nuo 2018 m. gruodžio 1 dienos šilumos tiekėjai tose šilumos tiekimo sistemose, kuriuose veikia bent vienas nepriklausomas šilumos gamintojas, organizuoja šilumos aukcionus.

Analizuojant viešai prieinamus aukcionų² ir VKEKK³ skelbiamus šilumos kainų duomenis, matyti tendencija, kad aukcionuose nupirktos šilumos kaina yra mažesnė negu nustatyta maksimali VKEKK kaina, kurią taiko šilumos tiekėjai. Taip pat matyti tendencija, kad ne visada nepriklausomi šilumos gamintojai parduoda šilumą aukcionuose pigiau negu šilumos tiekėjai, todėl atsiradusi konkurencija rodo, kad šilumos tiekimo įmonės turi rezervų mažinti šilumos kainas. Analizuojant pirmų dviejų mėnesių duomenis darytina pirminė išvada, kad kaina vartotojams mažėja, o veikiantis

¹ Prieiga internete: <https://www.e-tar.lt/portal/lt/legalAct/393532e01c9611e88e8fef3b3f51dc2f/pIEqrRZMcR>

² Prieiga internete: https://e.baltpool.eu/heat/?ti=3258051&bp=h_results&hsy_id=7&month=2019-02

³ Prieiga internete: <https://www.regula.lt/siluma/Puslapiai/silumos-kainu-statistika/silumos-kainos.aspx>

teisinis reguliavimas gamintojus skatina mažinti šilumos gamybos kaštus investuojant į efektyviausius šilumos gamybos įrenginius. Manome, kad galutines išvadas ir tendencijas apie šios šilumos gamybos ir supirkimo sistemos efektyvumą ir poveikį vartotojų kainoms bus galima daryti įvertinus visus duomenis bent už du metus.

Susipažinę su Projektu ir jo aiškinamuoju raštu, nustatėme, kad nėra pateikta faktinių, ekonominių ar kitų duomenų, kurie rodytų būtinybę keisti dabar veikiančią teisinį reguliavimą, stebint teigiamas šilumos kainų mažėjimo vartotojams tendencijas.

Atlikę Projekto vertinimą teikiame šias pastabas ir pasiūlymus:

1. Projektu keičiamuose straipsniuose siūloma naudoti sąvoką „Protingumo kriterijus atitinkanti investicijų grąža“. Kadangi investicijų grąža nustatoma konkrečiais dydžiais, todėl neaišku kokie investicijų grąžos dydžiai atitiktų protingumo kriterijus ir kaip jie būtų nustatomi. Protingumo kriterijus yra vertinamojo pobūdžio dydis priklausantis nuo jį taikančio asmens subjektyvaus vertinimo. Nenustatant objektyvių kriterijų investicijų grąžos dydžio nustatymui yra sudaromos sąlygos skirtingiems subjektams nustatyti skirtingus investicijų grąžos dydžius esant toms pačioms sąlygoms, todėl tai laikytina korupcijos rizikos veiksmu.

Siūlome tobulinti Projekto nuostatas nustatant objektyvius investicijų grąžos nustatymo kriterijus, kuriais vadovaujantis visiems subjektams investicinė grąža būtų nustatoma pagal objektyvius pamatuojamus kriterijus.

2. Projektu siūloma vykdyti metinius būtinąsios šilumos galios įrenginių aukcionus, kuriuose galėtų dalyvauti tik reguliuojami šilumos tiekėjai. Pagal Projektu siūlomo keisti 3 straipsnio nuostatas darytina išvada, kad aukciono metu nebūtų perkamas šilumos kiekis, o būtų rungtiamasi dėl „šilumos gamybai naudojamo ilgalaikio turto nusidėvėjimo (amortizacijos) sąnaudų ir protingumo kriterijus atitinkančios investicijų grąžos“ apmokėjimo. Manome, kad tokiu būdu reguliuojamiems šilumos gamintojams būtų sudarytos išskirtinės sąlygos ir būtų grįžtama į situaciją, galiojusią iki dabartinės šilumos gamybos ir supirkimo tvarkos įsigaliojimo, kuri buvo ydinga, nes neskaitino konkurencijos ir investicijų į efektyviausius šilumos gamybos įrenginius bei neskaitino mažinti šilumos kainų vartotojams.

3. Pagal Projekto nuostatas metiniuose aukcionuose leidžiant dalyvauti tik reguliuojamiems šilumos gamintojams, susidarys tokios situacijos, kai šilumos tiekimo sistemose, kuriose yra vienas reguliuojamas šilumos gamintojas, o kiti yra nepriklausomi nereguliuojami šilumos gamintojai, nereikės rengti metinių aukcionų, nes nebus juose galinčių dalyvauti nepriklausomų šilumos gamintojų. Tokiose sistemose būtų sudarytos išskirtinės sąlygos vieninteliam reguliuojamam šilumos gamintojui gauti sąnaudų apmokėjimą, tuo pačiu dar leidžiant jam dalyvauti ir mėnesiniuose šilumos aukcionuose, bei juose konkuruoti mažesnėmis kainomis, kurios nedarytų įtakos galutinėms vartotojų kainoms.

4. Atkreipiame dėmesį, kad Projekto rengėjai aiškinamajame rašte nepateikia jokių faktinių ar tyrimo duomenų, kaip siūlomas teisinis reguliavimas paveiks konkurenciją, šilumos kainas vartotojams, investicijas į efektyviausius šilumos gamybos ir teikimo sistemas, todėl, jeigu būtų priimtas sprendimas svarstyti šį Projektą toliau, siūlome įvertinti Projekto poveikį įvardintoms sritims, o ypač galutinėms šilumos kainoms.

5. Pritariame Konkurencijos tarybos 2019 m. sausio 11 d. raštu Nr. (2.30E-35)6V-63⁴ pateiktai nuomonei, kad siūlomi pakeitimai galėtų reikšmingai paveikti šilumos gamybos rinką, todėl taip pat, manome, kad ūkinės veikos ribojimas turi būti pagrįstas ir proporcingas siekiamam tikslui.

Atsižvelgdami į išdėstytą, siūlome tobulinti Projekto nuostatas sudarant sąlygas visiems šilumos gamintojams visuose aukcionuose dalyvauti ir konkuruoti vienodomis sąlygomis.

Direktorius

Žydrūnas Bartkus

Aivaras Raišys, tel. (8 706) 63 331, el. p. aivaras.raisys@stt.lt

⁴ Prieiga internete: <https://e-seimas.lrs.lt/portal/legalAct/lt/TAK/5cb0a801157c11e9bd28d9a28a9e9ad9?jfwid=-u5xyq0n32>